Wyniki monitoringu dyptamu jesionolistnego *Dictamnus albus*

Spis treści

1. WYNIKI MONITORINGU DYPTAMU JESIONOLISTNEGO DICTAMNUS ALBUS CAŁA POLSKA WPROWADZENIE 2

I. INFORMACJE OGÓLNE 2

2. WYNIKI MONITORINGU DYPTAMU JESIONOLISTNEGO DICTAMNUS ALBUS W REGIONIE ALPEJSKIM 7

3. WYNIKI MONITORINGU DYPTAMU JESIONOLISTNEGO DICTAMNUS ALBUS W REGIONIE KONTYNENTALNYM 7

II.A. PODSUMOWANIE WYNIKÓW NA POZIOMIE STANOWISKA 7

II.A.1 WSKAŹNIKI STANU OCHRONY, AKTUALNE ODDZIAŁYWANIA I PRZEWIDYWANE ZAGROŻENIA W REGIONIE BIOGEOGRAFICZNYM KONTYNENTALNYM NA STANOWISKACH 8

II.A.2. STAN OCHRONY I JEGO PARAMETRY W REGIONIE BIOGEOGRAFICZNYM KONTYNENTALNYM NA STANOWISKACH 9

II. B. POZOSTAŁE TABELE NA POZIOMIE STANOWISKA: 10

III.A. PODSUMOWANIE WYNIKÓW NA POZIOMIE OBSZARÓW NATURA 2000 15

III.A.1 WSKAŹNIKI STANU OCHRONY, AKTUALNE ODDZIAŁYWANIA I PRZEWIDYWANE ZAGROŻENIA W REGIONIE BIOGEOGRAFICZNYM KONTYNENTALNYM 16

III.A.2. STAN OCHRONY I JEGO PARAMETRY W REGIONIE BIOGEOGRAFICZNYM KONTYNENTALNYM NA OBSZARACH NATURA 2000 16

III.B. POZOSTAŁE TABELE DOTYCZĄCE OBSZARÓW NATURA 2000 18

4. WYNIKI MONITORINGU DYPTAMU JESIONOLISTNEGO DICTAMNUS ALBUS CAŁA POLSKA PODSUMOWANIE 23

IV. PODSUMOWANIE INFORMACJI O STWIERDZONYCH GATUNKACH OBCYCH INWAZYJNYCH 23

V. UWAGI DO METODYKI EWENTUALNE PROPOZYCJE ZMIAN NA PODSTAWIE PROWADZONYCH BADAŃ 23

VI. SKUTECZNOŚĆ PODJĘTYCH DZIAŁAŃ OCHRONNYCH ORAZ PROPOZYCJE DZIAŁAŃ OCHRONNYCH 24

VII. INNE UWAGI 24

VIII. WYKONAWCY MONITORINGU 24

IX. SYNTETYCZNE PODSUMOWANIE WYNIKÓW MONITORINGU GATUNKU DYPTAM JESIONOLISTNY DICTAMNUS ALBUS 25

COPYRIGHT © **GIOŚ**
Praca zlecona przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska
Sfinansowano ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

1. Wyniki monitoringu dyptamu jesionolistnego *Dictamnus albus* cała Polska wprowadzenie

I. INFORMACJE OGÓLNE

1. KOD i nazwa gatunku

Dictamnus albus L. – dyptam jesionolistny

2. Informacja w jakich regionach biogeograficznych występuje dany gatunek

Kontynentalny

3. Koordynator główny

2015-2018 Grzegorz Leśniański

4. Koordynator krajowy

2015-2018 Piotr Myjak

5. Ewentualni współpracownicy

2015-2018 brak

6. Eksperci lokalni

2015-2018 Klaudia Janik-Ramza, Marcin Kołodziej

Rysunek 1:Dyptam jesionolistny Dictamnus albus

COPYRIGHT © **GIOŚ**
Praca zlecona przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska
Sfinansowano ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

7. Lata i miesiące obecnych i poprzednich badań z informacją, czy jeżeli były istotne różnice w porze badań oraz warunkach pogodowych pomiędzy kolejnymi powtórzeniami badań, czy mogły one wpłynąć na różnice w wynikach badań – zestawienie.

Monitorowane stanowisko dyptamu jesionolistnego *Dictamnus albus*	Termin przeprowadzenia prac monitoringowych		Region biogeograficzny	Uwagi
	Poprzednio	Teraz 2015-2018		
Książ Wielki	-	23 maj	kontynentalny	Monitoring prowadzony po raz pierwszy
Rezerwat „Grabowiec”	-	23 maj	kontynentalny	Monitoring prowadzony po raz pierwszy
Rezerwat „Kulin”	-	23 maj	kontynentalny	Monitoring prowadzony po raz pierwszy

Badania najlepiej prowadzić od maja do lipca, podczas kwitnienia dyptamu jesionolistnego. Pozostałe gatunki są wówczas również w pełni rozwoju, co ułatwia wykonanie zdjęcia fitosocjologicznego. W 2016 roku badania prowadzono w drugiej połowie maja.

8. Liczba stanowisk przypadająca na poszczególne etapy (cykle), ile nowych, ile usuniętych oraz niemonitorowanych w danym etapie

Tab. 1. Liczba stanowisk przypadająca na poszczególne etapy badań dla dyptamu jesionolistnego *Dictamnus albus* monitoring skończony – *stan badań na koniec 2016 r.*

W latach (cykl)	Dokładnie w latach	Liczba monitorowanych stanowisk dyptamu jesionolistnego *Dictamnus albus* w latach			Liczba usuniętych	Liczba dodanych	Pozostała liczba stanowisk do monitorowania w bieżącym cyklu	Uwagi
		W regionie ALP	W regionie CON	RAZEM				
2015-2018	2016	Nie występuje	3	3	-	-	-	2015-2018 był pierwszym cyklem monitoringu, w którym monitorowano dyptama jesionolistnego

Tab. 1A. Liczba obszarów przypadająca na poszczególne etapy badań dla dyptamu jesionolistnego *Dictamnus albus* monitoring skończony – *stan badań na koniec 2016 r.*

W latach (cykl)	Dokładnie w latach	Liczba monitorowanych obszarów ze stanowiskami dyptamu jesionolistnego *Dictamnus albus* w latach			Liczba usuniętych	Liczba dodanych	Pozostała liczba obszarów do monitorowania w bieżącym cyklu	Uwagi
		W regionie ALP	W regionie CON	RAZEM				
2015-2018	2016	Nie występuje	2	2	-	-	-	2015-2018 był pierwszym cyklem monitoringu, w którym monitorowano dyptama jesionolistnego

COPYRIGHT © **GIOŚ**
Praca zlecona przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska
Sfinansowano ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

9. Informacja czy była zmieniana metodyka, w tym waloryzacja oraz kiedy i na czym polegała

Po przeanalizowaniu danych terenowych do zaproponowanej wstępnie metodyki wprowadzono kilka poprawek: zmieniono wyskalowanie pięciu wskaźników, charakteryzujące populację „liczebność", „liczba kęp generatywnych", „liczba pędów kwiatowych" oraz charakteryzujący siedlisko „powierzchnia potencjalnego siedliska", „powierzchnia zajętego siedliska". Wskaźnik „zwarcie drzew i krzewów" został rozbity na dwa – „zwarcie koron drzew" i „zwarcie krzewów". Zmieniono też jeden z wskaźników kardynalnych.

Dla liczebności dyptamu zmieniono kryteria obniżając niektóre wartości progowe. Za stan właściwy (FV) uznano liczbę osobników nie mniejszą niż 50. Za niezadowalającą (U1) uznano liczbę osobników mieszczącą się w przedziale od 10 do 50. Za złą (U2) uznano sytuację, gdy liczba osobników nie przekroczy 10. Zaproponowane wcześniej przedziały to – FV: >50, U1: 25-50, U2: <25.

Nieznacznie zmieniono też kryteria dla wskaźnika „liczba (%) kęp generatywnych". Za stan właściwy (FV) uznano sytuację, gdy ponad 50% populacji kwitnie. Za niezadowalającą (U1) uznano sytuację gdy liczba osobników kwitnących mieści się w przedziale od 20 do 50%. Za złą (U2) uznano sytuację, gdy liczba osobników kwitnących nie przekroczy 20%. Zaproponowane wcześniej przedziały to – FV: >40%, U1: 20-40%, U2: <20%.

Zmodyfikowano również kryteria dla liczby pędów kwiatowych w kępie. Za stan właściwy (FV) uznano liczbę pędów kwiatowych nie mniejszą niż 50% wszystkich pędów w kępie. Za niezadowalającą (U1) uznano liczbę pędów kwiatowych mieszczącą się w przedziale od 25 do 50%. Za złą (U2) uznano sytuację, gdy liczba pędów kwiatowych nie przekroczy 25%. Zaproponowane wcześniej przedziały to – FV: >50%, U1: 30-50%, U2: <30%.

Zmianie uległy też wartości progowe dla powierzchni potencjalnego siedliska. Za właściwą (FV) uznano powierzchnię przekraczającą 20 arów, za niezadowalającą (U1) uznano powierzchnię mieszczącą się w przedziale 5-20 arów, a za złą (U2) uznano sytuację, gdy powierzchnia potencjalnego siedliska nie przekroczy 5 arów. Zaproponowane wcześniej przedziały to – FV: >20 a, U1: 10-20 a, U2: <10 a.

Jeśli chodzi o powierzchnię zajętego siedliska, wartości zostały bardziej zróżnicowane. Za właściwą (FV) uznano powierzchnię przekraczającą 5 arów, za niezadowalającą (U1) uznano powierzchnię mieszczącą się w przedziale 1-5 arów, a za złą (U2) uznano sytuację, gdy powierzchnia zajętego siedliska nie przekroczy 1 ara. Zaproponowane wcześniej przedziały to – FV: >5 a, U1: 2,5-5 a, U2: <2,5 a.

Wskaźnik „zwarcie drzew i krzewów" rozbito na dwa: „zwarcie koron drzew" i „zwarcie krzewów". Powodem jest obecny charakter siedlisk i tendencje zachodzących w nich przemian. Najliczniejsze obecnie stanowisko znajduje się w dąbrowie o dość wysokim zwarciu drzew i stosunkowo dużym ocienieniu. Na pozostałych stanowiskach duży udział ma warstwa krzewów. Rozbicie na dwa parametry pomoże ocenić co jest większym zagrożeniem dla dyptamu – nadmierne ocienienie przez drzewa, czy raczej zajmowanie siedliska przez formacje krzewiaste. Dla zwarcia koron drzew, za właściwą (FV) uznano sytuację, gdy nie przekracza ono 50%, za niezadowalającą (U1) gdy mieści się w przedziale 50-75%, a za złą (U2) uznano sytuację, gdy zwarcie koron drzew przekracza 75%. Dla wskaźnika „zwarcie krzewów" za właściwą (FV) uznano sytuację, gdy powierzchnia zajęta przez krzewy nie przekracza 25%, za niezadowalającą (U1) gdy mieści się w przedziale 25-50%, a za złą (U2) uznano sytuację, gdy

COPYRIGHT © **GIOŚ**
Praca zlecona przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska
Sfinansowano ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

powierzchnia zajęta przez krzewy przekracza 50% powierzchni siedliska gatunku. Zaproponowane wcześniej przedziały dla wskaźnika „zwarcie drzew i krzewów” to - FV: <20%, U1: 20-50%, U2: >50%.

Za wskaźniki kardynalne uznano: „liczebność”, „liczba (%) pędów kwiatowych w kępie” oraz „zwarcie krzewów”. Wskaźnik „liczba kęp generatywnych” uznano za mniej istotny, wycofano też wskaźnik „zwarcie drzew i krzewów”.

Zmiany metodyki uwzględniono przy wypełnianiu formularzy w 2016 roku.

10. Informacja o ewentualnym wykorzystaniu wyników z innych projektów

Nie korzystano z wyników z innych projektów.

COPYRIGHT © **GIOŚ**
Praca zlecona przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska
Sfinansowano ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

11. Reprezentatywność wyników pod względem lokalizacji, ocena właściwego rozmieszczenia stanowisk

Dyptam jesionolistny w Polsce występuje na stanowiskach wyspowych, poza północną granicą zwartego zasięgu. Obecnie rośnie na czterech stanowiskach, przy czym tylko dwa z nich uznawane są za naturalne. Są to, najwcześniej odkryte – w Kulinie koło Włocławka i w Grabowcu między Pińczowem, a Buskiem. Na stanowiskach w Dąbrowie Górniczej i koło Książa Wielkiego jego pochodzenie jest niepewne, może być rośliną zbiegłą z uprawy. Monitoringiem objęto oba naturalne stanowiska oraz stanowisko koło Książa Wielkiego. Wyniki należy uznać za reprezentatywne pod względem lokalizacji i rozmieszczenia stanowisk.

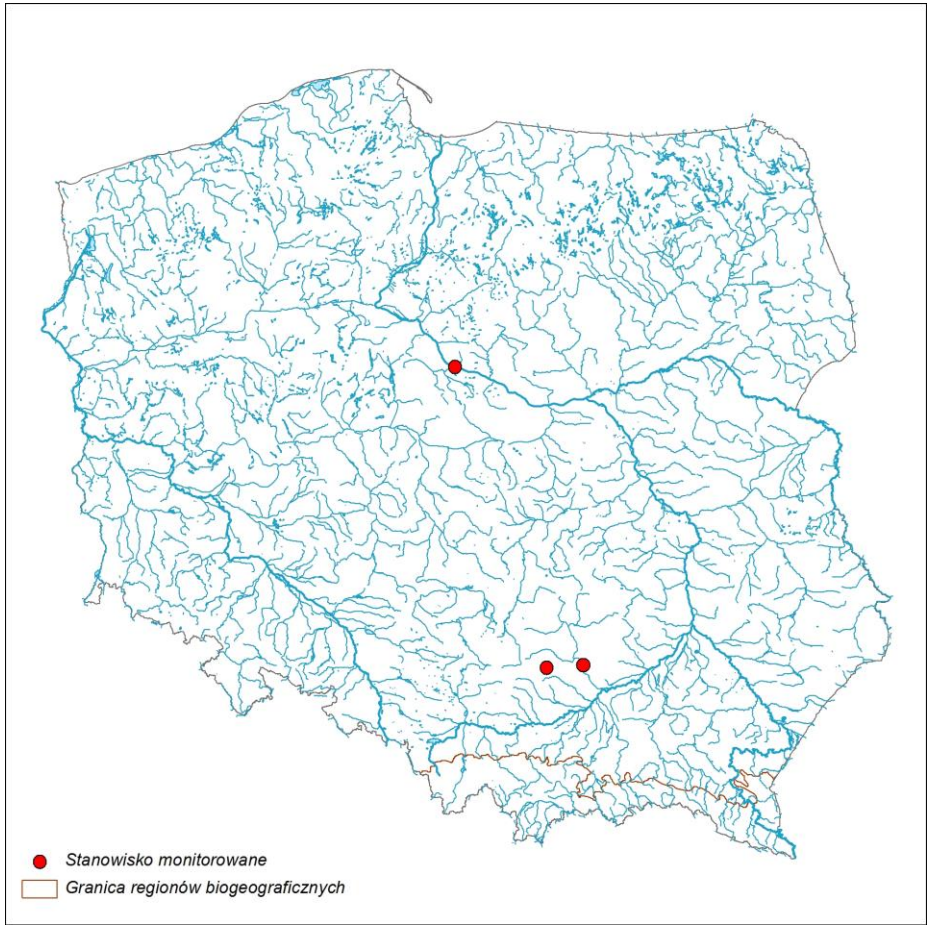

Rysunek 2: Mapa rozmieszczenia stanowisk monitoringowych gatunku

12. Informacja o liczbie działek prywatnych

Badań nie prowadzono na prywatnych działkach.

COPYRIGHT © **GIOŚ**
Praca zlecona przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska
Sfinansowano ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

2. Wyniki monitoringu dyptamu jesionolistnego *Dictamnus albus* w regionie alpejskim

W regionie alpejskim nie prowadzono monitoringu ze względu na brak zidentyfikowanych stanowisk gatunku.

3. Wyniki monitoringu dyptamu jesionolistnego *Dictamnus albus* w regionie kontynentalnym

II.A. PODSUMOWANIE WYNIKÓW NA POZIOMIE STANOWISKA

Tab.2. Oceny: stanu ochrony, jego parametrów i wskaźników łącznie na stanowiskach w regionie biogeograficznym kontynentalnym w różnych okresach badawczych dla gatunku dyptam jesionolistny *Dictamnus albus* – monitoring skończony – *stan badań na koniec 2016 r.*

Nazwa parametru/ Stan ochrony	Nazwa wskaźnika/ Nazwa parametru	OCENA stanu gatunku dyptam jesionolistny *Dictamnus albus* na stanowiskach – Liczba stanowisk z daną oceną: FV	U1	U2	Suma monitorowanych stanowisk
		teraz w latach 2015-2018	teraz w latach 2015-2018	teraz w latach 2015-2018	teraz w latach 2015-2018
Populacja	Liczebność[1)]	1	-	2	3
	Liczba (%) kęp generatywnych	1	-	2	3
	Liczba (%) pędów kwiatowych w kępie	1	1	1	3
	Stan zdrowotny	2	1	-	3
	Parametr *Populacja*	**1**	**-**	**2**	**3**
Siedlisko gatunku	Powierzchnia potencjalnego siedliska	1	-	2	3
	Powierzchnia zajętego siedliska	1	-	2	3
	Fragmentacja siedliska	1	1	1	3
	Zwarcie krzewów	2	1	-	3
	Zwarcie koron drzew	-	3	-	3
	Miejsce do kiełkowania	3	-	-	3
	Gatunki ekspansywne roślin zielnych	2	-	1	3
	Gatunki obce, inwazyjne	2	1	-	3
	Negatywne wpływy z otoczenia	3	-	-	3
	Parametr *Siedlisko gatunku*	**-**	**1**	**2**	**3**
Perspektywy ochrony		**2**	**-**	**1**	**3**
STAN OCHRONY (Ocena ogólna)		**-**	**1**	**2**	**3**

[1)]podkreślenie oznacza wskaźnik kardynalny

COPYRIGHT © **GIOŚ**
Praca zlecona przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska
Sfinansowano ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Tab. 2A. Podsumowanie zmian ocen stanu ochrony wskaźników i parametrów łącznie tylko na tych stanowiskach, na których powtarzano badania w regionie biogeograficznym kontynentalnym w różnych okresach badawczych dla gatunku dyptam jesionolistny *Dictamnus albus* – monitoring skończony – *stan badań na koniec 2016 r.*

Monitoring prowadzono po raz pierwszy

OMÓWIENIE I PODSUMOWANIE WYNIKÓW NA POZIOMIE STANOWISK

W związku z tym, że w 2016 roku prowadzono monitoring dyptamu jesionolistnego po raz pierwszy, nie ma odniesień do wcześniejszych badań.

II.A.1 Wskaźniki stanu ochrony, aktualne oddziaływania i przewidywane zagrożenia w regionie biogeograficznym kontynentalnym na stanowiskach
1. Stan i zmiany w czasie poszczególnych wskaźników populacji na stanowiskach

Tylko na jednym stanowisku (Kulin) wszystkie wskaźniki określające populację zostały ocenione jako właściwe (FV), na dwóch pozostałych **liczebność populacji** i **liczbę kęp generatywnych** oceniono jako złe (U2). Podczas gdy w Kulinie odnaleziono 150 kęp dyptamu (97% kwitło), to w Grabowcu jedynie cztery (75% kwitło), a w Książu Wielkim tylko jedną (nie zaobserwowano pędów kwiatowych). **Liczbę (%) pędów kwiatowych w kępie** w Grabowcu oceniono jako niezadowalającą (40% pędów wytwarzało kwiaty), a w Książu Wielkim oczywiście jako złą (brak kwiatów). **Stan zdrowotny** osobników dyptamu w Grabowcu, podobnie jak w Kulinie był dobry (ocena FV), natomiast w Książu Wielkim pędy były uszkodzone, prawdopodobnie zgryzione przez zwierzęta kopytne (ocena U1).

2. Stan i zmiany w czasie poszczególnych wskaźników siedliska gatunku na stanowiskach

Spośród 9 analizowanych wskaźników, na wszystkich stanowiskach jako właściwe (FV) oceniono: **miejsca do kiełkowania** i **negatywne wpływy z otoczenia**. Miejsca otwarte, niezbędne do kiełkowania dyptamu zajmowały około 25-30% powierzchni, nie zauważono też żadnych negatywnych wpływów z otoczenia.

Nieco gorzej oceniono wskaźniki: **zwarcie krzewów**, **gatunki ekspansywne roślin zielnych** i **obce gatunki inwazyjne** – w każdym przypadku na dwóch stanowiskach uznane za prawidłowe (FV), a na jednym niezadowalające (w Książu Wielkim zbyt duże zwarcie krzewów, w Kulinie obecność gatunku obcego – śnieguliczki białej *Symphoricarpos albus*) lub złe (w Grabowcu właściwości ekspansywne wykazała przytulia czepna *Galium aparine*). **Zwarcie koron drzew** na wszystkich stanowiskach oceniono jako niezadowalające (U1) i wahało się w granicach 50-75%. Najbardziej zróżnicowana była **fragmentacja siedliska**: Kulin – mała (FV), Książ Wielki – średnia (U1), a Grabowiec – duża (U2).

Najgorzej oceniono wskaźniki **powierzchnia potencjalnego siedliska** i **powierzchnia zajętego siedliska** – tylko w Kulinie oceniono je jako prawidłowe (FV), a na pozostałych dwóch stanowiskach jako złe (U2). Potencjalne siedlisko gatunku ewidentnie zmniejsza się w wyniku zarastania przez drzewa i krzewy.

COPYRIGHT © **GIOŚ**
Praca zlecona przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska
Sfinansowano ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

II.A.2. Stan ochrony i jego parametry w regionie biogeograficznym kontynentalnym na stanowiskach

1. Stan i zmiany w czasie parametru populacja na stanowiskach

Stan populacji w regionie kontynentalnym, a tym samym w Polsce został określony jako zły **(U2)**. Stan populacji został określony jako właściwy (FV) na jednym stanowisku (Kulin), a na dwóch pozostałych jako zły (U2). Na obniżenie oceny wpłynęła niska liczebność osobników i osłabione kwitnienie, a w jednym przypadku (Książ Wielki) całkowity brak pędów generatywnych.

2. Stan i zmiany w czasie parametru siedlisko gatunku na stanowiskach

Stan siedliska w regionie kontynentalnym został określony jako zły **(U2)**. Stan siedliska został określony jako niezadowalający (U1) na jednym stanowisku (Kulin), a na dwóch (Grabowiec i Książ Wielki) jako zdecydowanie zły (U2). W Kulinie na obniżenie oceny wpłynęły duże zwarcie koron drzew i obecność gatunku obcego. Na pozostałych stanowiskach o złej ocenie zadecydowały bardzo mała powierzchnia potencjalnego i zajętego siedliska.

3. Stan i zmiany w czasie parametru perspektywy ochrony gatunku na stanowiskach

Perspektywy ochrony w regionie kontynentalnym, a tym samym w Polsce zostały określone jako niezadowalające **(U1)**. Perspektywy ochrony uznano za dobre (FV) na dwóch stanowiskach, a na jednym (Książ Wielki) za złe (U2). Dobre perspektywy ochrony uwarunkowane są ochroną rezerwatową i prowadzonymi tam zabiegami ochrony czynnej (przerzedzanie drzewostanu). Stanowisko w Książu Wielkim nie jest objęte ochroną, siedlisko zarasta zbiorowiskami zaroślowymi, a liczebność gatunku drastycznie maleje.

4. Stan ochrony gatunku i jego zmiany w czasie na stanowiskach

Stan ochrony gatunku w regionie kontynentalnym został określony jako zły **(U2)**. Stan ochrony gatunku na jednym stanowisku (Kulin) oceniono jako niezadowalający (U1), a na dwóch jako zły (U2). Ocena ta jest konsekwencją złego stanu populacji, głównie niskiej liczebności osobników (Książ Wielki, Grabowiec) oraz niezadowalającego (Kulin) lub zdecydowanie złego (Książ Wielki, Grabowiec) stanu siedliska.

COPYRIGHT © **GIOŚ**
Praca zlecona przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska
Sfinansowano ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

II. B. POZOSTAŁE TABELE NA POZIOMIE S T A N O W I S K A :

Tab. 3. Oceny: s t a n u o c h r o n y i jego p a r a m e t r ó w na poszczególnych stanowiskach w regionie biogeograficznym k o n t y n e n t a l n y m dla gatunku d y p t a m j e s i o n o l i s t n y *D i c t a m n u s a l b u s* – monitoring skończony – *stan badań na koniec 2016 r.*

Lp.	Kod obszaru Natura 2000	Nazwa obszaru Natura 2000	Województwo kraina geograficzna	Id stanowiska	Nazwa stanowiska	Oceny gatunku d y p t a m j e s i o n o l i s t n y *D i c t a m n u s a l b u s* na poszczególnych s t a n o w i s k a c h			
						Populacja	Siedlisko gatunku	Perspektywy ochrony	Stan ochrony (ocena ogólna)
						teraz	teraz	teraz	teraz
						w latach 2015-2018	w latach 2015-2018	w latach 2015-2018	w latach 2015-2018
1	-	-	Małopolskie Garb Wodzisławski	789	Książ Wielki	**U2**	**U2**	**U2**	**U2**
2	PLH260003	Ostoja Nidziańska	Świętokrzyskie Dolina Nidy	790	Rezerwat „Grabowiec”	**U2**	**U2**	**FV**	**U2**
3	PLH040039	Włocławska Dolina Wisły	Kujawsko-Pomorskie Pojezierze Dobrzyńskie	791	Rezerwat „Kulin”	**FV**	**U1**	**FV**	**U1**
Suma poszczególnych ocen stanowisk					**FV**	**1**	**-**	**2**	**-**
					U1	**-**	**1**	**-**	**1**
					U2	**2**	**2**	**1**	**2**
					XX	**-**	**-**	**-**	**-**
RAZEM liczba ocenianych stanowisk/ ocen						**3/3**	**3/3**	**3/3**	**3/3**
UWAGI: Brak									

COPYRIGHT © **GIOŚ**
Praca zlecona przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska
Sfinansowano ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Tab. 4. Aktualne oddziaływania łącznie - **dane ogólne** - na stanowiskach w regionie biogeograficznym kontynentalnym w różnych okresach badawczych dla gatunku dyptam jesionolistny *Dictamnus albus* – monitoring skończony – *stan badań na koniec 2016 r.*

KOD	AKTUALNE ODDZIAŁYWANIE	Uszczegółowienie - wytłumaczenie na czym ono polega	Liczba stanowisk z danym oddziaływaniem - razem teraz 2015-2018	Liczba stanowisk gatunku dyptam jesionolistny *Dictamnus albus* z danym oddziaływaniem i intensywnością								
				Wpływ pozytywny +			Wpływ neutralny 0			Wpływ negatywny -		
				Teraz 2015 -2018								
				A	B	C	A	B	C	A	B	C
B02.06	Przerzedzenie warstwy drzew	Prześwietlenie drzewostanu	2/3	-	1	1	-	-	-	-	-	-
I01	Obce gatunki inwazyjne	Wkroczenie śnieguliczki białej *Symphoricarpos albus* do zbiorowiska	1/3	-	-	-	-	-	-	-	-	1
I02	Problematyczne gatunki rodzime	Nadmierny rozrost przytulii czepnej *Galium aparine*	1/3	-	-	-	-	-	-	-	-	1
K02.01	Zmiana składu gatunkowego (sukcesja)	Sukcesja w kierunku zbiorowisk leśnych; rozrost warstwy krzewów	2/3	-	-	-	-	-	-	-	1	1
K04.05	Szkody wyrządzane przez roślinożerców (w tym przez zwierzynę łowną)	Zgryzanie przez kopytne	1/3	-	-	-	-	-	-	-	-	1
M02.03	Zmniejszenie populacji lub wyginięcie gatunku	Niska liczebność populacji w stosunku do wcześniejszych danych	2/3	-	-	-	-	-	-	2	-	-
Liczba stanowisk, na których zdiagnozowano oddziaływania o danym wpływie i intensywności/liczba wszystkich monitorowanych stanowisk				0/3	1/3	1/3	0/3	0/3	0/3	2/3	1/3	3/3
Liczba wystąpień oddziaływań o określonym wpływie i intensywności /liczba stanowisk, na których zdiagnozowano oddziaływania o danym wpływie i intensywności				0/0	1/1	1/1	0/0	0/0	0/0	2/2	1/1	4/3

COPYRIGHT © **GIOŚ**
Praca zlecona przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska
Sfinansowano ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Tab.4.A. Zmiany aktualnych oddziaływań łącznie na stanowiskach, na których powtarzano badania w regionie biogeograficznym kontynentalnym pomiędzy różnymi okresami badawczymi dla gatunku dyptam jesionolistny *Dictamnus albus* – monitoring skończony – *stan badań na koniec 2016 r.*

Monitoring prowadzono po raz pierwszy

STAN I ZMIANY W CZASIE POSZCZEGÓLNYCH AKTUALNYCH ODDZIAŁYWAŃ DLA GATUNKU NA STANOWISKACH

Podsumowanie:

B02.06 Przerzedzenie warstwy drzew – na jednym stanowisku (Grabowiec) stwierdzono pozytywny wpływ o średnim nasileniu, a na drugim (Książ Wielki) słaby pozytywny wpływ.

I01 Obce gatunki inwazyjne – na jednym stanowisku (Kulin) stwierdzono słaby wpływ negatywny.

I02 Problematyczne gatunki rodzime – na jednym stanowisku (Grabowiec) stwierdzono słaby wpływ negatywny.

K02.01 Zmiana składu gatunkowego (sukcesja) – na jednym stanowisku (Książ Wielki) stwierdzono negatywny wpływ o średnim nasileniu, a na drugim (Grabowiec) słaby negatywny wpływ.

K04.05 Szkody wyrządzane przez roślinożerców (w tym przez zwierzynę łowną) – na jednym stanowisku (Książ Wielki) stwierdzono słaby wpływ negatywny.

M02.03 Zmniejszenie populacji lub wyginięcie gatunku – na dwóch stanowiskach (Książ Wielki, Grabowiec) stwierdzono silny wpływ negatywny.

Komentarz:

Ponieważ monitoring dyptamu jesionolistnego wykonywany jest po raz pierwszy, brak danych do porównań z poprzednim okresem. Aktualne negatywne oddziaływania to przede wszystkim sukcesja w kierunku zbiorowisk zaroślowych i leśnych, w tym zarastanie luk w lasach oraz drastyczne zmniejszanie się populacji, będące ich konsekwencją. Pozostałe negatywne oddziaływania, jak obecność obcych gatunków inwazyjnych, nadmierny rozrost gatunków rodzimych, czy zgryzanie roślin przez ssaki kopytne mają słabszy wpływ na populacje dyptamu i dotyczą pojedynczych stanowisk. Pozytywny wpływ ma przerzedzanie warstwy drzew, na stanowiskach położonych w rezerwatach wykonywane w ramach ochrony czynnej.

COPYRIGHT © **GIOŚ**
Praca zlecona przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska
Sfinansowano ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Tab.5. Przewidywane zagrożenia - dane ogólne - łącznie na stanowiskach w regionie biogeograficznym kontynentalnym dla gatunku dyptam jesionolistny *Dictamnus albus* – monitoring skończony – *stan badań na koniec 2016 r.*

KOD	ZAGROŻENIE PRZEWIDYWANE W PRZYSZŁOŚCI	Uszczegółowienie wytłumaczenie na czym polega	Liczba stanowisk gatunku dyptam jesionolistny *Dictamnus albus* z danym zagrożeniem	Liczba stanowisk gatunku dyptam jesionolistny *Dictamnus albus* z daną intensywnością zagrożenia		
				Intensywność zagrożenia		
				A	B	C
			teraz	teraz	teraz	teraz
			w latach 2015-2018	w latach 2015-2018	w latach 2015-2018	w latach 2015-2018
D01.02	Drogi, autostrady	Przebudowa drogi S7, która może objąć swym zasięgiem stanowisko gatunku	**1/3**	**1**	**-**	**-**
F04.01	Pozyskiwanie / usuwanie roślin lądowych - ogólnie	Zbiór okazów do celów kolekcjonerskich	**3/3**	**-**	**-**	**3**
K02.01	Zmiana składu gatunkowego (sukcesja)	Zarastanie w kierunku zbiorowisk leśnych; rozrost koron drzew	**2/3**	**-**	**2**	**-**
K04.05	Szkody wyrządzane przez roślinożerców (w tym przez zwierzynę łowną)	Zgryzanie przez kopytne	**1/3**	**-**	**-**	**1**
M02.03	Zmniejszenie populacji lub wyginięcie gatunku	Silna tendencja spadkowa liczebności populacji grożąca zanikiem stanowiska	**2/3**	**2**	**-**	**-**
Liczba stanowisk, na których zdiagnozowano zagrożenia o danej intensywności/liczba wszystkich monitorowanych stanowisk				**2/3**	**2/3**	**3/3**
Liczba wystąpień zagrożeń o określonej intensywności /liczba stanowisk, na których zdiagnozowano zagrożenia o danej intensywności				**3/2**	**2/2**	**4/3**

Tab.5.A. Zmiany przewidywanych zagrożeń łącznie na tych samych stanowiskach w regionie biogeograficznym kontynentalnym pomiędzy różnymi okresami badawczymi dla gatunku dyptam jesionolistny *Dictamnus albus* – monitoring skończony – *stan badań na koniec 2016 r.*

Monitoring prowadzono po raz pierwszy.

COPYRIGHT © **GIOŚ**
Praca zlecona przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska
Sfinansowano ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

STAN I ZMIANY W CZASIE W ZAKRESIE I INTENSYWNOŚCI POSZCZEGÓLNYCH PRZEWIDYWANYCH ZAGROŻEŃ DLA GATUNKU NA STANOWISKACH

Podsumowanie:

D01.02 Drogi, autostrady – na jednym stanowisku (Książ Wielki) w przyszłości przewiduje się silny negatywny wpływ.

F04.01 Pozyskiwanie / usuwanie roślin lądowych - ogólnie – na wszystkich trzech stanowiskach w przyszłości przewiduje się słaby negatywny wpływ.

K02.01 Zmiana składu gatunkowego (sukcesja) – na dwóch stanowiskach (Książ Wielki, Grabowiec) w przyszłości przewiduje się negatywny wpływ o średnim nasileniu.

K04.05 Szkody wyrządzane przez roślinożerców (w tym przez zwierzynę łowną) – na jednym stanowisku (Książ Wielki) w przyszłości przewiduje się nadal słaby negatywny wpływ.

M02.03 Zmniejszenie populacji lub wyginięcie gatunku – na dwóch stanowiskach (Książ Wielki, Grabowiec) w przyszłości nadal przewiduje się silny wpływ negatywny (aż do całkowitego wyginięcia gatunku).

Komentarz:

Niestety, o ile nic się nie zmieni, w przyszłości należy się liczyć z całkowitym zanikiem dyptamu na dwóch monitorowanych stanowiskach (Książ Wielki, Grabowiec), gdzie obserwowane jest szybkie zmniejszanie się liczebności populacji. Bezpośrednią przyczyną jest sukcesja roślinności – zarastanie miejsc otwartych i zanik luk w drzewostanie, drastycznie pogarszające warunki siedliskowe. Dodatkowo stanowisko w Książu Wielkim zagrożone jest zniszczeniem w trakcie przebudowy drogi. Pozostałe zagrożenia raczej powinny mieć znaczenie marginalne.

COPYRIGHT © **GIOŚ**
Praca zlecona przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska
Sfinansowano ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

III.A. PODSUMOWANIE WYNIKÓW NA POZIOMIE OBSZARÓW NATURA 2000

Tab.6. Oceny: stanu ochrony, jego parametrów i wskaźników łącznie na obszarach Natura 2000 w regionie biogeograficznym kontynentalnym w różnych okresach badawczych dla gatunku dyptam jesionolistny *Dictamnus albus* – monitoring skończony – *stan badań na koniec 2016 r.*

Nazwa parametru/ Stan ochrony	Nazwa wskaźnika/ Nazwa parametru	OCENA stanu gatunku dyptam jesionolistny *Dictamnus albus* na obszarach Natura 2000			Suma obszarów
		Liczba obszarów z daną oceną:			
		FV	U1	U2	
		teraz	teraz	teraz	teraz
		w latach 2015-2018	w latach 2015-2018	w latach 2015-2018	w latach 2015-2018
Populacja	Liczebność[1)]	1	-	1	2
	Liczba (%) kęp generatywnych	1	-	1	2
	Liczba (%) pędów kwiatowych w kępie	1	1	-	2
	Stan zdrowotny	2	-	-	2
	Parametr *Populacja*	**1**	**-**	**1**	**2**
Siedlisko gatunku	Powierzchnia potencjalnego siedliska	1	-	1	2
	Powierzchnia zajętego siedliska	1	-	1	2
	Fragmentacja siedliska	1	-	1	2
	Zwarcie krzewów	2	-	-	2
	Zwarcie koron drzew	-	2	-	2
	Miejsce do kiełkowania	2	-	-	2
	Gatunki ekspansywne roślin zielnych	1	-	1	2
	Gatunki obce, inwazyjne	1	1	-	2
	Negatywne wpływy z otoczenia	2	-	-	2
	Parametr *Siedlisko gatunku*	**-**	**1**	**1**	**2**
Perspektywy ochrony		**2**	**-**	**-**	**2**
STAN OCHRONY (Ocena ogólna)		**-**	**1**	**1**	**2**

[1)]podkreślenie oznacza wskaźnik kardynalny

COPYRIGHT © **GIOŚ**
Praca zlecona przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska
Sfinansowano ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Tab.6.A. Podsumowanie zmian ocen stanu ochrony, jego wskaźników i parametrów na obszarach Natura 2000, w których powtarzano badania, w regionie biogeograficznym kontynentalnym w różnych okresach badawczych dla gatunku dyptam jesionolistny *Dictamnus albus* – monitoring skończony – *stan badań na koniec 2016 r.*

Monitoring prowadzono po raz pierwszy

OMÓWIENIE I PODSUMOWANIE WYNIKÓW NA POZIOMIE OBSZARÓW NATURA 2000

Dwa z monitorowanych stanowisk znajdują się na obszarach Natura 2000. Ponieważ w każdym z badanych obszarów znajduje się tylko jedno naturalne stanowisko dyptamu jesionolistnego, wyniki dla obszarów są takie same, jak dla stanowisk znajdujących się na ich terenach.

III.A.1 Wskaźniki stanu ochrony, aktualne oddziaływania i przewidywane zagrożenia w regionie biogeograficznym kontynentalnym
1. Stan i zmiany w czasie poszczególnych wskaźników populacji na obszarach Natura 2000

Na jednym obszarze (Włocławska Dolina Wisły) wszystkie wskaźniki określające populację zostały ocenione jako właściwe (FV), na drugim (Ostoja Nidziańska) **liczebność populacji** i **liczbę kęp generatywnych** oceniono jako złe (U2), a **liczbę (%) pędów kwiatowych w kępie** jako niezadowalającą (U1). Jedynie **stan zdrowotny** osobników dyptamu był dobry (ocena FV).

2. Stan i zmiany w czasie poszczególnych wskaźników siedliska gatunku na obszarach Natura 2000

Spośród 9 analizowanych wskaźników, na obu obszarach Natura 2000 jako właściwe (FV) oceniono: **zwarcie krzewów**, **miejsca do kiełkowania** i **negatywne wpływy z otoczenia**, a jako niezadowalające (U1) **zwarcie koron drzew**. Ponadto na obszarze Włocławska Dolina Wisły, jako niezadowalający (U1) oceniono wskaźnik **obce gatunki inwazyjne**, pozostałe wskaźniki były prawidłowe. Na obszarze Ostoja Nidziańska, jako zdecydowanie złe (U2) oceniono wskaźniki: **powierzchnia potencjalnego siedliska**, **powierzchnia zajętego siedliska**, **fragmentacja siedliska** i **gatunki ekspansywne roślin zielnych**, a nie zaobserwowano tu obcych gatunków inwazyjnych (ocena FV).

III.A.2. Stan ochrony i jego parametry w regionie biogeograficznym kontynentalnym na obszarach Natura 2000
1. Stan i zmiany w czasie parametru populacja na obszarach Natura 2000

Stan populacji został określony jako właściwy (FV) na jednym obszarze (Włocławska Dolina Wisły), a na drugim (Ostoja Nidziańska) jako zły (U2). Na obniżenie oceny wpłynęła niska liczebność osobników i osłabione kwitnienie.

COPYRIGHT © **GIOŚ**
Praca zlecona przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska
Sfinansowano ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

2. Stan i zmiany w czasie parametru siedlisko gatunku na obszarach Natura 2000

Stan siedliska został określony jako niezadowalający (U1) na jednym obszarze (Włocławska Dolina Wisły), a na drugim (Ostoja Nidziańska) jako zdecydowanie zły (U2). Na obszarze Włocławska Dolina Wisły na obniżenie oceny wpłynęły duże zwarcie koron drzew i obecność gatunku obcego. W Ostoi Nidziańskiej o złej ocenie zadecydowały bardzo mała powierzchnia potencjalnego i zajętego siedliska, fragmentacja siedliska oraz obecność ekspansywnych roślin zielnych.

3. Stan i zmiany w czasie parametru perspektywy ochrony gatunku na obszarach Natura 2000

Perspektywy ochrony w obu badanych obszarach Natura 2000 uznano za dobre (FV). Dobre perspektywy ochrony uwarunkowane są ochroną rezerwatową i prowadzonymi tam zabiegami ochrony czynnej (przerzedzanie drzewostanu).

4. Stan ochrony gatunku i jego zmiany w czasie na obszarach Natura 2000

Stan ochrony gatunku na jednym obszarze (Włocławska Dolina Wisły) oceniono jako niezadowalający (U1), a na drugim (Ostoja Nidziańska) jako zły (U2). Ocena ta jest konsekwencją niezadowalającego (Włocławska Dolina Wisły) lub zdecydowanie złego (Ostoja Nidziańska) stanu siedliska, a w przypadku Ostoi Nidziańskiej również złego stanu populacji, głównie niskiej liczebności osobników.

COPYRIGHT © **GIOŚ**
Praca zlecona przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska
Sfinansowano ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

III.B. POZOSTAŁE TABELE DOTYCZĄCE OBSZARÓW NATURA 2000

Tab.7. Oceny: stanu ochrony i jego parametrów na poszczególnych obszarach Natura 2000 w regionie biogeograficznym kontynentalnym dla gatunku dyptam jesionolistny *Dictamnus albus* – monitoring skończony – *stan badań na koniec 2016 r.*

Lp.	Kod obszaru Natura 2000	Nazwa obszaru Natura 2000	Województwo ew. kraina geograficzna		Oceny gatunku dyptam jesionolistny *Dictamnus albus* na poszczególnych obszarach Natura 2000			
					Populacja	Siedlisko gatunku	Perspektywy ochrony	Stan ochrony (ocena ogólna)
					teraz	teraz	teraz	teraz
					w latach 2015-2018	w latach 2015-2018	w latach 2015-2018	w latach 2015-2018
1	PLH040039	Włocławska Dolina Wisły	Kujawsko-Pomorskie Pojezierze Dobrzyńskie		FV	U1	FV	U1
2	PLH260003	Ostoja Nidziańska	Świętokrzyskie Dolina Nidy		U2	U2	FV	U2
Suma obszarów z danymi ocenami				FV	1	-	2	-
				U1	-	1	-	1
				U2	1	1	-	1
				XX	-	-	-	-
RAZEM liczba ocenianych obszarów / ocen					2/2	2/2	2/2	2/2
UWAGI: Brak.								

COPYRIGHT © **GIOŚ**
Praca zlecona przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska
Sfinansowano ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Tab.8. Aktualne oddziaływania - **dane ogólne** - łącznie na badanych obszarach Natura 2000 w regionie biogeograficznym kontynentalnym w różnych okresach badawczych dla gatunku dyptam jesionolistny *Dictamnus albus* – monitoring skończony – *stan badań na koniec 2016 r.*

KOD	AKTUALNE ODDZIAŁYWANIE	Uszczegółowienie - wytłumaczenie na czym ono polega	Liczba obszarów z danym oddziaływaniem - razem teraz 2015-2018	Liczba obszarów Natura 2000 z danym wpływem i intensywnością oddziaływania na gatunek dyptam jesionolistny *Dictamnus albus*								
				Wpływ pozytywny +			Wpływ neutralny 0			Wpływ negatywny -		
				Teraz 2015 -2018								
				A	B	C	A	B	C	A	B	C
B02.06	Przerzedzenie warstwy drzew	Prześwietlenie drzewostanu	1/2	-	1	-	-	-	-	-	-	-
I01	Obce gatunki inwazyjne	Wkroczenie śnieguliczki białej *Symphoricarpos albus* do zbiorowiska	1/2	-	-	-	-	-	-	-	-	1
I02	Problematyczne gatunki rodzime	Nadmierny rozrost przytulii czepnej *Galium aparine*	1/2	-	-	-	-	-	-	-	-	1
K02.01	Zmiana składu gatunkowego (sukcesja)	Sukcesja w kierunku zbiorowisk leśnych; rozrost warstwy krzewów	1/2	-	-	-	-	-	-	-	-	1
M02.03	Zmniejszenie populacji lub wyginięcie gatunku	Niska liczebność populacji w stosunku do wcześniejszych danych	1/2	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Liczba obszarów, na których zdiagnozowano oddziaływania o danym wpływie i intensywności/liczba wszystkich monitorowanych obszarów				0/2	1/2	0/2	0/2	0/2	0/2	1/2	0/2	2/2
Liczba wystąpień oddziaływań o określonym wpływie i intensywności /liczba obszarów, na których zdiagnozowano oddziaływania o danym wpływie i intensywności				0/0	1/1	0/0	0/0	0/0	0/0	1/1	0/0	3/2

COPYRIGHT © **GIOŚ**
Praca zlecona przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska
Sfinansowano ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Tab. 8A. Zmiany aktualnych oddziaływań łącznie na tych samych obszarach Natura 2000 w regionie biogeograficznym kontynentalnym pomiędzy różnymi okresami badawczymi dla gatunku dyptam jesionolistny *Dictamnus albus* – monitoring skończony – *stan badań na koniec 2016 r.*

Monitoring prowadzono po raz pierwszy

STAN I ZMIANY W CZASIE POSZCZEGÓLNYCH AKTUALNYCH ODDZIAŁYWAŃ DLA GATUNKU NA OBSZARACH NATURA 2000

Podsumowanie:

B02.06 Przerzedzenie warstwy drzew – na jednym obszarze (Ostoja Nidziańska) stwierdzono pozytywny wpływ o średnim nasileniu.

I01 Obce gatunki inwazyjne – na jednym obszarze (Włocławska Dolina Wisły) stwierdzono słaby wpływ negatywny.

I02 Problematyczne gatunki rodzime – na jednym obszarze (Ostoja Nidziańska) stwierdzono słaby wpływ negatywny.

K02.01 Zmiana składu gatunkowego (sukcesja) – na jednym obszarze (Ostoja Nidziańska) stwierdzono słaby negatywny wpływ.

M02.03 Zmniejszenie populacji lub wyginięcie gatunku – na jednym obszarze (Ostoja Nidziańska) stwierdzono silny wpływ negatywny.

Komentarz:

Ponieważ monitoring dyptamu jesionolistnego wykonywany jest po raz pierwszy, brak danych do porównań z poprzednim okresem. Aktualne negatywne oddziaływania to drastyczne zmniejszanie się populacji, będące konsekwencją sukcesji, w tym zarastania luk w lasach. Pozostałe negatywne oddziaływania, jak obecność obcych gatunków inwazyjnych czy nadmierny rozrost gatunków rodzimych mają słabszy wpływ na populacje dyptamu i dotyczą pojedynczych stanowisk. Pozytywny wpływ ma przerzedzanie warstwy drzew.

COPYRIGHT © **GIOŚ**
Praca zlecona przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska
Sfinansowano ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Tab. 9. Przewidywane zagrożenia - dane ogólne tj. łącznie na obszarach Natura 2000 w regionie biogeograficznym kontynentalnym w różnych okresach badawczych dla gatunku dyptam jesionolistny *Dictamnus albus* – monitoring skończony – *stan badań na koniec 2016 r.*

KOD	ZAGROŻENIE PRZEWIDYWANE W PRZYSZŁOŚCI	Uszczegółowienie wytłumaczenie na czym polega	Liczba obszarów Natura 2000 z gatunkiem dyptam jesionolistny *Dictamnus albus* z danym zagrożeniem	Liczba obszarów Natura 2000 z gatunkiem dyptam jesionolistny *Dictamnus albus* z daną intensywnością zagrożenia		
				Intensywność zagrożenia		
				A	B	C
			teraz	teraz	teraz	teraz
			w latach 2015-2018	w latach 2015-2018	w latach 2015-2018	w latach 2015-2018
F04.01	Pozyskiwanie / usuwanie roślin lądowych - ogólnie	Zbiór okazów do celów kolekcjonerskich	**2/2**	**-**	**-**	**2**
K02.01	Zmiana składu gatunkowego (sukcesja)	Zarastanie w kierunku zbiorowisk leśnych; rozrost koron drzew	**1/2**	**-**	**1**	**-**
M02.03	Zmniejszenie populacji lub wyginięcie gatunku	Silna tendencja spadkowa liczebności populacji grożąca zanikiem stanowiska	**1/2**	**1**	**-**	**-**
Liczba obszarów, na których zdiagnozowano zagrożenia o danej intensywności/liczba wszystkich monitorowanych obszarów				**1/2**	**1/2**	**2/2**
Liczba wystąpień zagrożeń o określonej intensywności /liczba obszarów, na których zdiagnozowano zagrożenia o danej intensywności				**1/1**	**1/1**	**2/2**

Tab.9.A. Zmiany przewidywanych zagrożeń łącznie na tych samych obszarach Natura 2000 w regionie biogeograficznym kontynentalnym pomiędzy różnymi okresami badawczymi dla gatunku dyptam jesionolistny *Dictamnus albus* – monitoring skończony – *stan badań na koniec 2016 r.*

Monitoring prowadzono po raz pierwszy

STAN I ZMIANY W CZASIE W ZAKRESIE I INTENSYWNOŚCI POSZCZEGÓLNYCH PRZEWIDYWANYCH ZAGROŻEŃ DLA GATUNKU NA OBSZARACH NATURA 2000

Podsumowanie:

F04.01 Pozyskiwanie / usuwanie roślin lądowych - ogólnie – na obu obszarach Natura 2000 w przyszłości przewiduje się słaby negatywny wpływ.

K02.01 Zmiana składu gatunkowego (sukcesja) – na jednym obszarze (Ostoja Nidziańska) w przyszłości przewiduje się negatywny wpływ o średnim nasileniu.

M02.03 Zmniejszenie populacji lub wyginięcie gatunku – na jednym obszarze (Ostoja Nidziańska) w przyszłości nadal przewiduje się silny wpływ negatywny (aż do całkowitego wyginięcia gatunku).

COPYRIGHT © **GIOŚ**
Praca zlecona przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska
Sfinansowano ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Komentarz:

Niestety, o ile nic się nie zmieni, w przyszłości należy się liczyć z całkowitym zanikiem dyptamu na jednym z monitorowanych obszarów (Ostoja Nidziańska), gdzie obserwowane jest szybkie zmniejszanie się liczebności populacji. Bezpośrednią przyczyną jest sukcesja roślinności – zarastanie miejsc otwartych i zanik luk w drzewostanie, drastycznie pogarszające warunki siedliskowe.

COPYRIGHT © **GIOŚ**
Praca zlecona przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska
Sfinansowano ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

4. Wyniki monitoringu dyptamu jesionolistnego *Dictamnus albus* cała Polska podsumowanie

IV. PODSUMOWANIE INFORMACJI O STWIERDZONYCH GATUNKACH OBCYCH INWAZYJNYCH

Tab. 10. Lista gatunków obcych inwazyjnych stwierdzonych łącznie na stanowiskach w trakcie monitoringu gatunku dyptam jesionolistny *Dictamnus albus* – monitoring skończony – *stan badań na koniec 2016 r.*

Oceniony Obszar Natura 2000	Id stanowiska	Stanowisko gatunku dyptam jesionolistny *Dictamnus albus*		Obserwowane GATUNKI OBCE INWAZYJNE	
		w regionie ALP	w regionie CON	Teraz (lata 2015-2018)	
				Nazwa polska	Nazwa łacińska
PLH040039 Włocławska Dolina Wisły	791	-	Rezerwat „Kulin”	Śnieguliczka biała	*Symphoricarpos albus*

Tabela 10.A. Porównanie stwierdzonych gatunków obcych inwazyjnych na stanowiskach gatunku dyptam jesionolistny *Dictamnus albus* z poprzednimi latami

Monitoring prowadzono po raz pierwszy

PODSUMOWANIE INFORMACJI O STWIERDZONYCH GATUNKACH OBCYCH INWAZYJNYCH

Na jednym z badanych stanowisk (Rezerwat „Kulin”) stwierdzono obecność obcego gatunku – śnieguliczki białej. Obecnie trudno określić, czy i w jakim stopniu gatunek ten wpłynie na liczebność i stan zdrowotny dyptamu jesionolistnego. Konieczna jest dalsza obserwacja, a w przyszłości ewentualne wycinanie krzewów śnieguliczki.

V. UWAGI DO METODYKI EWENTUALNE PROPOZYCJE ZMIAN NA PODSTAWIE PROWADZONYCH BADAŃ

Zmiany metodyki uwzględniono w trakcie badań terenowych i przy wypełnianiu formularzy w 2016 roku. Na razie dalszych zmian się nie proponuje. Ewentualne dalsze zalecenia i propozycje zmian metodyki będą mogły być zaproponowane po zebraniu większej ilości danych.

COPYRIGHT © **GIOŚ**
Praca zlecona przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska
Sfinansowano ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

VI. SKUTECZNOŚĆ PODJĘTYCH DZIAŁAŃ OCHRONNYCH ORAZ PROPOZYCJE DZIAŁAŃ OCHRONNYCH

Stan ochrony monitorowanych stanowisk dyptamu jesionolistnego jest różny. Dwa z nich znajdują się w rezerwatach przyrody i obszarach Natura 2000, jedno nie jest objęte żadną formą ochrony prawnej. Przynajmniej jedno ze stanowisk jest miejscem występowania chronionego typu siedliska przyrodniczego o kodzie 91I0 Ciepłolubne dąbrowy *Quercetalia pubescenti-petraeae*. Obecnie na stanowiskach dyptamu dominują zbiorowiska okrajkowe, ciepłolubne zarośla i dąbrowy przechodzące w grądy. Podstawowym warunkiem utrzymania się dyptamu jesionolistnego na stanowiskach jest zachowanie odpowiednich dla niego siedlisk. Niestety zadanie to wymaga ochrony czynnej. Zarówno murawy kserotermiczne, jak i część ciepłolubnych lasów dębowych, stanowiące typowe siedlisko dyptamu, w przeszłości były wypasane. Po zaprzestaniu wypasu murawy kserotermiczne zarastają krzewami tworząc ciepłolubne zarośla, a dąbrowy stopniowo przechodzą w grądy. Towarzyszy temu zanik termofilnych, światłożądnych gatunków. W celu utrzymania stanowisk dyptamu jesionolistnego konieczne jest stałe usuwanie drzew i krzewów, tworzenie luk w lesie, w których gatunek ten mógłby egzystować. Być może warto by zastanowić się też nad wprowadzeniem kontrolowanego wypasu. Dotychczas jedynym działaniem ochrony czynnej było przerzedzanie warstwy drzew. Na części stanowisk utworzone w ten sposób luki pomogły przetrwać dyptamowi.

VII. INNE UWAGI

Brak uwag.

VIII. WYKONAWCY MONITORINGU

Tab. 11. Eksperci lokalni badanych stanowisk gatunku dyptam jesionolistny *Dictamnus albus* wg obszarów Natura 2000 – monitoring skończony – *stan badań na koniec 2016 r.*

Lp.	Lokalizacja stanowiska z gatunkiem dyptam jesionolistny *Dictamnus albus*				Id stanowiska	Nazwa stanowiska	NAZWISKO EKSPERTA LOKALNEGO (*wykonawcy monitoringu*)
	KOD Obszaru Natura 2000	obszar Natura 2000	Województwo, kraina geograficzna	Region biogeograficzny			teraz w latach 2015-2018
1	-	-	Małopolskie Garb Wodzisławski	kontynentalny	789	Książ Wielki	**Klaudia Janik-Ramza**
2	PLH260003	Ostoja Nidziańska	Świętokrzyskie Dolina Nidy	kontynentalny	790	Rezerwat „Grabowiec”	**Klaudia Janik-Ramza**
3	PLH040039	Włocławska Dolina Wisły	Kujawsko-Pomorskie Pojezierze Dobrzyńskie	kontynentalny	791	Rezerwat „Kulin”	**Marcin Kołodziej**

COPYRIGHT © **GIOŚ**
Praca zlecona przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska
Sfinansowano ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

IX. SYNTETYCZNE PODSUMOWANIE WYNIKÓW MONITORINGU GATUNKU DYPTAM JESIONOLISTNY *DICTAMNUS ALBUS*

Dyptam jesionolistny w Polsce rośnie na czterech wyspowych stanowiskach, poza północną granicą zwartego zasięgu, przy czym tylko dwa z nich uznawane są za naturalne. Są to, najwcześniej odkryte – w Kulinie koło Włocławka i w Grabowcu między Pińczowem a Buskiem. Na stanowiskach w Dąbrowie Górniczej i koło Książa Wielkiego jego pochodzenie jest niepewne, może być rośliną zbiegłą z uprawy. Monitoringiem objęto oba naturalne stanowiska oraz stanowisko koło Książa Wielkiego. Niestety, o ile nic się nie zmieni, w przyszłości należy się liczyć z całkowitym zanikiem dyptamu na dwóch monitorowanych stanowiskach (Książ Wielki, Grabowiec), gdzie obserwowane jest szybkie zmniejszanie się liczebności populacji. Bezpośrednią przyczyną jest sukcesja roślinności – zarastanie miejsc otwartych i zanik luk w drzewostanie, drastycznie pogarszające warunki siedliskowe.

REGION KONTYNENTALNY

Stan populacji (U2)

Stan populacji w regionie kontynentalnym, a tym samym w Polsce został określony jako zły (U2). Tylko na jednym z badanych stanowisk stan populacji był właściwy (FV). Na pozostałych stanowiskach stan określono jako zły (U2). Zwraca uwagę przede wszystkim niska, szybko malejąca liczebność osobników i osłabione kwitnienie.

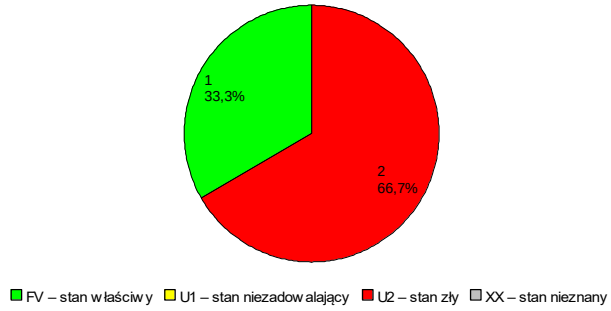

Rysunek 3: Stan populacji gatunku

Stan siedliska(U2)

Stan siedliska został określony jako niezadowalający (U1) na jednym stanowisku, a na dwóch pozostałych jako zdecydowanie zły (U2). O złej ocenie zadecydowały bardzo mała powierzchnia potencjalnego i zajętego siedliska. Obserwowane jest stosunkowo szybkie zanikanie siedlisk dyptamu, w wyniku grądowienia ciepłolubnych lasów dębowych oraz sukcesji muraw kserotermicznych w kierunku zbiorowisk zaroślowych i leśnych.

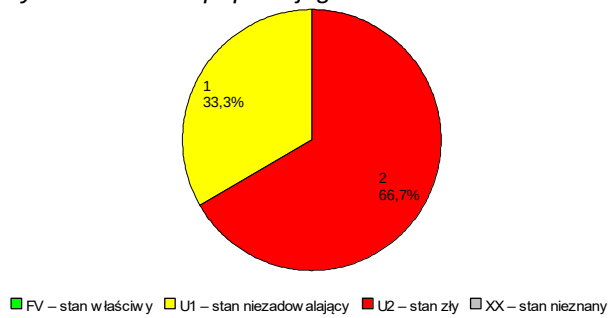

Rysunek 4: Stan siedliska gatunku

COPYRIGHT © **GIOŚ**
Praca zlecona przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska
Sfinansowano ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Perspektywy ochrony (U1)

Perspektywy ochrony w regionie kontynentalnym, a tym samym w Polsce zostały określone jako niezadowalające (U1). Dwa stanowiska objęte są ochroną rezerwatową i prowadzi się tam zabiegi ochrony czynnej (przerzedzanie drzewostanu), mimo to nadal następują niekorzystne zmiany siedliska, a liczebność gatunku na większości stanowisk drastycznie maleje.

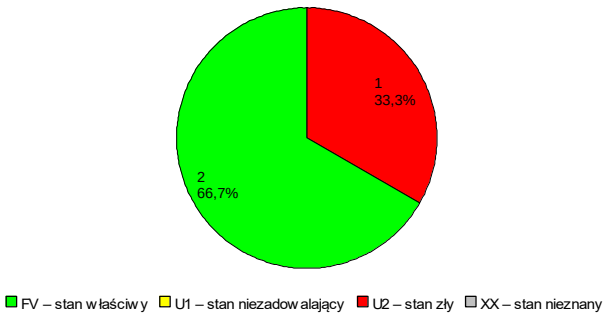

Rysunek 5: Perspektywy ochrony gatunku

Stan ochrony(U2)

Stan ochrony gatunku w regionie kontynentalnym został określony jako zły (U2). Ocena ta jest konsekwencją złego stanu siedliska i większości polskich populacji dyptamu jesionolistnego oraz związanych z tym nie najlepszych perspektyw ochrony.

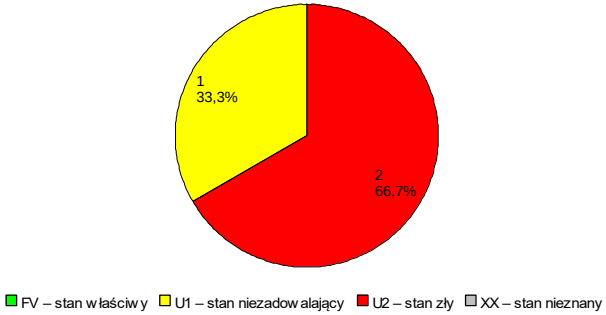

Rysunek 6: Ogólny stan ochrony gatunku

COPYRIGHT © **GIOŚ**
Praca zlecona przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska
Sfinansowano ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej